

Riktlinjer för bestämmande av namn och namnsättning i Värmdö kommun

1. Ortnamn

1.1 Behov av ortnamn

Nästan alla platser omkring oss heter någonting. Samhällen och byar, gårdar och torp, skogar och berg har namn. Varje gata, väg och många kvarter i våra tätorter har namn, liksom parker, torg och offentliga platser och byggnader med mera.

Ortnamnen särskiljer, identifierar och lokaliserar platser och fyller en viktig funktion. Namnen har också en viktig roll som kulturhistorisk källa och är en del av kulturarvet. Vi använder idag ortnamnen för att förstå och lära oss mer om människan och hennes plats i naturen och kulturen förr och nu. I ortnamnen finns också en psykosocial dimension, då ortnamnet engagerar oss och är för många en naturlig del av vår identitet och våra rötter. Ortnamnen ger oss en känsla av samhörighet med vår hembygd. För människan är alltså ortnamnen betydelsefulla ur historiska, sociala, psykologiska och inte minst av praktiska skäl.

1.2 God ortsnamnsed

I första kapitlet i lagen (1988:950) om kulturminnen (KLM, från 2014-01-01 benämnd Kulturmiljölag) med mera finns sedan första juli 2000 en hänsynsparagraf som stadgar att man vid statlig och kommunal verksamhet ska iaktta god ortnamnsed. Det innebär att:

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn
- svenska, samiska och finska namn så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden

Namn som godkänts av Lantmäteriet ska i statlig och kommunal verksamhet användas i sin godkända form (SFS 2013:548).

1.3 Namngivning av andra än kommunen

Offentlig namngivning verkställs förutom av kommunen av bland andra Lantmäteriet

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

(namn på allmänna kartor, traktnamn i fastighetsregistret med mera), Trafikverket (större trafikplatser, vägskyllning, järnvägsstationer med mera), länsstyrelserna (natur- och kulturresevat), Svenska kyrkan (församlingar, kyrkliga byggnader med mera), Posten (postorter), trafikföretagen (busshållplatser) och i vissa fall privata väghållare (vägnamn med mera).

1.4 Vissa termer och begrepp

Ortnamn- Ortnamn avser en benämning på en bestämd geografisk plats. Begreppet ortnamn innefattar alltså inte enbart namn på ”orter” i mer allmänspråklig mening, dvs. samhällen och byar, utan är ett sammanfattande begrepp för alla geografiska namn, till exempel namn på städer och kommuner, vägar och kvarter, torp och gårdar, byggnader och anläggningar och så vidare. Även namn på åkrar och ängar, parker och allmänna platser, broar och liknande betraktas som ortnamn.

Ortnamnet kan alltså avse en byggnad som då får ett visst namn. Verksamheten i en byggnad kan ha byggnadens namn likaväl som den kan ha ett eget annat namn. Ortnamnet på en byggnad får således skiljas från namnet på verksamheten i samma byggnad. När det gäller exempelvis skolor sammanfaller dock som regel verksamhetens namn med ortnamnet.

Kategorinamn - Ortnamn kan bestå i kategorinamn som ämnesmässigt och logiskt hör ihop, men som inte nödvändigtvis har någon naturlig koppling till området där namnen lokaliseras. Exempel på detta kan vara när namnsättaren utgått från kategorier som exempelvis fåglar. Det kan underlätta både namnsättning och orientering där flera gator nära varandra namnges efter en kategori såsom Fasanvägen, Falkvägen och Trastvägen.

Memorialnamn - Memorialnamn är namn som getts till minne av en, ofta allmänt känd, person.

Förväxlingsnamn - Förväxlingsnamn är likalydande namn inom en kommun eller annat avgränsat område.

2. Kommunal namngivning

2.1 Kommunens ansvar

Kommunen står av praxis för huvuddelen av den officiella namngivningen inom kommunen och dessa namn får stor genomslagskraft i samhället. Kommunen har

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

sedan länge ansvarat för namngivning av gator, vägar, torg, parker, allmänna platser och byggnader mm. samt åsättande av belägenhetsadresser inklusive adress-numreringar.

I Värmdö kommun är det kultur- och fritidsnämnden, på delegation av kommunfullmäktige, som fattar beslut vid namnsättning. En namnberedning förbereder alla namnärenden. Därvid ska kultur- och fritidsnämnden handlägga namn-ärenden enligt denna policy och dess riktlinjer.

2.2 Beredning av ärende

Det ankommer på kultur- och fritidsnämnden att bevaka behovet inom området. Ärende om namnsättning eller ändring kan dock initieras även av andra.

Kultur- och fritidsnämnden biträds i namnfrågor av den beredningsgrupp som handlägger namnfrågor. I beredningsgruppen ingår exempelvis räddningstjänst, post, taxi, kommunens planenhet samt andra myndigheter och sammanslutningar som bedöms ha intresse i namnärendet.

Det åligger beredningsgruppen att

- avge förslag till namn och avgränsningar i samband med nya eller ändrade detaljplaner eller andra förändringar eller utbyggnader i samhället
- lämna förslag till namn som aktualiserats av kommunala nämnder, andra myndigheter, vägföreningar, enskilda med flera
- handlägga andra namnärenden som överlämnas av samhällsplaneringsnämnden

Strävan bör vara att namnförslag utarbetas i så tidigt skede som är möjligt och praktiskt lämpligt för att undvika användande av provisoriska arbetsnamn som kan vara svåra att ändra och leda till oklarheter.

När en planprocess påbörjas bör det, om det anses lämpligt, samtidigt initieras en process om namnfrågor hos kultur- och fritidsnämnden. Förslag till namn på gator och allmänna platser bör fogas till planförslaget vid utställningen. Namnärendet och planärendet ska behandlas var för sig i berednings- och beslutsprocesserna.

2.3 Samråd

Innan namn fastställs i kultur- och fritidsnämnden ska yttrande i förekommande fall inhämtas från den beredningsgrupp som handlägger namnfrågor.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Vid namnsättning av kommunala byggnader och anläggningar skall yttrande inhämtas från den nämnd från vars verksamhet byggnaden eller anläggningen utnyttjas och i förekommande fall från berörda fastighetsägare. Vägledande bör vara att det är byggnaden som ska namnsättas och inte verksamheten.

Vid fastställande av namn på och gränser för kommundelar eller kommundelsområden, industri-, handels- eller centrumområden bör kultur- och fritidsnämnden samråda med de myndigheter, organisationer och företag som bedöms ha intresse i frågan.

2.4 Adressnummer m.m.

Enligt lagen (2006:378) om lägenhetsregister skall även alla bostadslägenheter ha en belägenhetsadress. Med en belägenhetsadress avses en adress som entydigt anger läget för en bestämd plats. Belägenhetsadressen skall beslutas av kommunen och utformas enligt fastställd svensk standard (SS 63 70 03:2007) och utgå från befintligt ortnamn och från det lokala ortnamnsskicket.

Om det finns fler än en bostadslägenhet med samma belägenhetsadress skall kommunen fastställa ett lägenhetsnummer för varje lägenhet.

Kommunens planenhet ansvarar för fastställande av belägenhetsadress och adressnummer.

2.5 Information och dokumentation

Meddelande om nya eller ändrade namn eller adressnummer lämnas till remissinstanserna samt andra som kan vara berörda i den utsträckning och på sätt som kultur- och fritidsnämnden eller beredande bestämmer.

I meddelandet ska alltid anges den tidpunkt från vilken det nya eller ändrade namnet eller gatuadressen ska gälla.

3. Principer vid namngivning

3.1 Allmänna principer

Vid namngivning av gator och vägar, allmänna platser, byggnader och anläggningar mm skall följande principer tillämpas:

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

- I första hand bevara befintliga äldre namn och där så är möjligt anknyta till kulturvårds- och hembygdsintressen.
- När äldre namn saknas skall i första hand befintliga namnkategorier användas. I andra hand skapas nya kategorier och i tredje hand sker enskild namnsättning.
- Namnet bör
  - vara lätt att uttala, uppfatta och minnas
  - vara lätt att skriva (bör innehålla högst 18 positioner)
  - inte kunna förväxlas med andra namn och helst vara unikt i regionen
  - inte inbjuda till löje eller ge anledning till mindre behagliga associationer
  - vara språkriktigt och följa svenska skrivregler
  - vara lokaliserande i sig själv
- Kortare återvändsgator åsätts i regel inga egna namn, utan adressnummersätts efter intilliggande ”större” gata eller väg.

3.2 Namnsättning med personnamn - memorialnamn

Vid namngivning med personnamn av gator och vägar, allmänna platser, byggnader och anläggningar med mera skall följande principer tillämpas:

- Gator och vägar, allmänna platser, byggnader och anläggningar med mera namnsätts inte efter levande personer.
- God ortnamnsned uppmanar till försiktighet och eftertanke när det gäller namngivning med så kallade memorialnamn. Det är dessutom lämpligt att låta tiden hinna ge perspektiv på personen och dennes gärning (minst 10 år efter att personen avlidit).
- Personen bör vid tiden för namnsättningen helst vara så pass känd att allmänheten inte omgående behöver en kommentar till namnvalet. Det kan dock finnas fall då det är motiverat att på detta sätt hedra en person, som inte är så känd, men som har betytt mycket för bygden i gången tid eller haft stark anknytning till den samma.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

- Personen ifråga skall vara en så förtjänt medborgare att hon eller han är värd en plats uppkallad efter sig. Namnet skall ge positiva associationer och väcka intresse hos allmänheten.
- Ett memorialnamn bör ha en klar och tydlig relation till den namngivna platsen. Namn bör inte kunna förväxlas med andra namn. Likartade namn får i princip inte finnas i Stockholmsregionen. Namnen bör vara språkligt lätthanterliga och inte för långa.
- En jämn könsfördelning vid namnsättning med personnamn bör alltid eftersträvas.

3.3 Ändring och upphävande av befintliga ortnamn

God ortnamnsned innebär - enligt kulturminneslagen - att hävdvunna ortnamn inte ska ändras utan starka skäl.

Förändringar av vägnätet i samband med nya eller ändrade detaljplaner eller andra förändringar eller utbyggnader i samhället kan vara ett skäl till översyn av berörda ortnamn till exempel väg- och kvartersnamn. Ett annat skäl kan vara ett beaktande av säkerhets- eller trygghetsaspekter där uppenbara förväxlingsrisker föreligger för polis, räddningstjänst med flera på grund av till exempel förväxlingsnamn på gator och vägar.

Vid ändring av befintligt ortnamn till exempel namn på vägar, parker, kommunala byggnader och dylikt ska - genom beslut i kultur- och fritidsnämnden - det tidigare namnet upphävas.

Ortnamn ska inte ändras mer än absolut nödvändigt.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödets i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.